

Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen
Tjänsteskrivelse till kulturnämnden

Datum:
2023-11-29

Diarienummer:
KTN-2020-00784

Handläggare:
Ella Tuononen

Granskningsyttrande över detaljplan för del av Kvarteret Trudhem (Granskning 2)

Förslag till beslut

Kulturnämnden beslutar

1. **att** till plan- och byggnadsnämnden avge upprättat granskningsyttrande avseende detaljplan för del av Kvarteret Trudhem.

Ärendet

Kulturnämnden har möjlighet att lämna synpunkter på detaljplan för del av Kvarteret Trudhem i granskningskede 2 den 2 november–24 november 2023. Förlängd svarstid har beviljats till 18 december 2023.

Detaljplanen syftar till att möjliggöra nya byggrätter samtidigt som de höga arkitektur- och kulturhistoriska värden som finns inom planområdet värnas.

Beredning

Ärendet har beretts av avdelningen Konst och kulturarv inom kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen.

Föredragning

Detaljplan för del av Kvarteret Trudhem är i ett andra granskningskede efter att förslaget till detaljplan reviderats från det första granskningstillfället. Kulturnämnden har yttrat sig över planförslaget under samråd och granskning. Nedan redogörs för kulturnämndens tidigare synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens svar.

Kulturnämndens synpunkter under samråd och granskning

Detaljplanen var föremål för samråd under perioden 9 november–21 december 2020. Kulturnämnden yttrade sig i samrådsskedet med en positiv bedömning av planförslagets bevarande och skydd av tingshusbyggnaden samt planarbetets höga ambitioner avseende tillkommande arkitektur mot Österplan. Däremot bedömdes att den föreslagna byggnaden mot Storgatan under planarbetet inte hade analyserats med det kulturhistoriska och formmässiga sammanhang den placeras i, och inte heller konsekvensanalyserats ur perspektivet att kvarteret Trudhem är särskilt värdefullt i sin helhet. En ny byggnad med fyra våningar med den föreslagna placeringen mot Storgatan torde utgöra en förvanskning av kvarteret Trudhem.

Nämnden ansåg därför att den föreslagna byggnaden mot Storgatan bör utgå ur planförslaget med hänvisning till både höjd och placering mitt i den betydligt lägre bebyggelsen och att planförslaget, oavsett detta, bör kompletteras med en kulturhistorisk utredning och konsekvensanalys avseende tillkommande bebyggelse.

I samrådsredogörelsen framgick att länsstyrelsen i sitt yttrande befarar att planen medför skada på riksintresset för kulturmiljövården Uppsala stad och att ett flertal yttranden från både organisationer och privatpersoner särskilt kritiserar höjden på den föreslagna byggnaden mot Storgatan. Stadsbyggnadsförvaltningen svarade att ”den föreslagna byggrätten bidrar till områdets variation”.

Detaljplanen var föremål för granskning under perioden 19 augusti–9 september 2022. I granskningsskedet stod kulturnämnden fast vid de synpunkter som framhållits i samrådsskedet.

Till granskningen hade en antikvarisk konsekvensbeskrivning tagits fram. Konsekvensbeskrivningen hade vissa invändningar mot förslaget, men den sammantagna bedömningen var att de föreslagna byggnaderna inte negativt påverkar riksintresset Uppsala stad. I sitt yttrande påtalade kulturnämnden att riksintresset inte är det enda lagrum som kommunen ska ta hänsyn till avseende kulturvärden, och att det är anmärkningsvärt att den antikvariska konsekvensanalysen enbart gör en sammantagen bedömning av riksintressepåverkan. Kulturnämnden framhöll att stadsbyggnadsförvaltningen även bör överväga kommunens möjligheter att skydda kulturvärden inom plan- och bygglagen.

I sitt svar konstaterade stadsbyggnadsförvaltningen att den antikvariska konsekvensanalysen gör en bedömning av planförslagets riksintressepåverkan. Stadsbyggnadsförvaltningen hänvisar också till att frågan om förvanskning av tingshuset lyfts i utredningen.

Ändringar i planförslaget inför granskning 2

Inför granskning 2 har planförslaget delvis reviderats. Ur ett kulturarvsperspektiv är den viktigaste förändringen att plankartan och planbeskrivningen har omarbetats för att tydliggöra att tingshusets södra gavel inte omfattas av varsamhetsbestämmelser. Därtill har utformningsbestämmelser för trappor och ramper tillkommit.

Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningens bedömning

Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen bedömer att de ändringar som detaljplanen tillfogats sedan det första granskningsskedet inte motiverar ett ändrat ställningstagande. Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen vill utöver tidigare

framförda synpunkter avseende risk för förvanskning av kvarteret Trudhem, uppmärksamma stadsbyggnadsförvaltningen på en försämring i gestaltningsförslaget för den planerade byggnaden mot Österplan samt på en skulptur som finns på tingshusets gård.

I den antikvariska konsekvensbeskrivningen görs bedömningen att den föreslagna tillbyggnaden mot Storgatan inte medför någon förvanskning av tingshuset som helhet, eftersom tingshusets kulturhistoriska värde är minskat då den södra gaveln sedan tidigare är ombyggd. Gaveln bedöms utgöra en begränsad del av tingshuset med en liten exponering mot omgivningen. Därför gör stadsbyggnadsförvaltningen bedömningen att gaveln är lämplig att bygga mot. Sedan första granskningen har plankartan och planbeskrivning omarbetats för att förtydliga att tingshusets södra gavel inte omfattas av varsamhetsbestämmelser.

Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen anser att tillbyggnaden mot Storgatan riskerar att förvanska kvarteret Trudhem. Bedömningen är inte avhängig huruvida tingshusets södra gavel bedöms ha ett lägre kulturhistoriskt värde än resterande delar av byggnaden.

Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen framhåller även fortsatt att riksintresset inte är det enda lagrum som kommunen har att ta hänsyn till avseende kulturvärden. Kommunens möjligheter att skydda kulturvärden inom plan- och bygglagen, exempelvis genom kap 8 § 13, bör övervägas.

I den antikvariska konsekvensbeskrivningen (s 16) påtalades redan under första granskningen att ett tidigare förslag (april 2021) för nybyggnaden mot Österplan hade vissa kvaliteter som gått förlorade i det nya förslaget. Kvaliteterna var bland annat att husen hade drag av 1920-talsklassicism, tidig funktionalism och industriarkitektur från tidigt 1900-tal. Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen anser att ovanstående synpunkter behöver tas i beaktande, då förändringen av förslaget kan innebära en påtaglig försämring av slutresultatet i det fall att detaljplanen godkänns.

Slutligen vill kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen uppmärksamma att det i anslutning till fontänen på gårdsytan finns en skulptur Carl-Oscar Avén. Skulpturen är inte upptagen i aktuellt planunderlag. Den omnämns dock i planbestämmelserna för gårdsmiljön i gällande detaljplan, där det står att ”trädgården med staket och konstverk med mera ska så långt det är möjligt behållas i ursprungligt skick”.

Vid ett genomförande av detaljplanen kommer gårdsytan framför tingshuset att minskas, och stora delar av stenmuren och smidesstaketet mot Österplan kommer att försvinna. Ytan för fontänen är i planförslaget försedd med prickmark och får inte bebyggas. Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen förespråkar att fontänskulpturen bevaras och även fortsatt utgör en del av gårdsmiljöns gestaltning.

Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen vidhåller sin bedömning avseende risk för förvanskning av kvarteret Trudhem och upprepar den synpunkt som angavs i samrådsskedet: den föreslagna byggnaden mot Storgatan bör utgå ur planförslaget med hänvisning till både höjd och placering mitt i den lägre bebyggelsen.

Ekonomiska konsekvenser

Inte aktuellt i ärendet.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad den 29 november 2023
- Bilaga 1, Förslag till granskningsyttrande över detaljplan för del av Kvarteret Trudhem
- Bilaga 2, Kulturnämndens samrådsyttrande över detaljplan för del av kvarteret Trudhem, daterad den 11 november 2020
- Bilaga 3, Kulturnämndens granskningsyttrande över detaljplan för del av kvarteret Trudhem, daterad den 29 september 2022
- Planhandlingar finns att hämta på: [del av Kvarteret Trudhem - Uppsala kommun](#)

Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen

Sten Bernhardsson
Förvaltningsdirektör

Kulturnämnden
YttrandePlan- och byggnadsnämnden
Ert diarienummer: PBN 2017-000074

Granskningsyttrande över detaljplan för del av Kvarteret Trudhem (Granskning 2)

Kulturnämnden har möjlighet att lämna synpunkter på detaljplan för del av Kvarteret Trudhem i granskningsskede 2 den 2 november–24 november 2023. Förlängd svarstid har beviljats till 18 december 2023.

Kulturnämnden bedömer att de ändringar som detaljplanen tillfogats sedan det första granskningsskedet inte motiverar ett ändrat ställningstagande. Kulturnämnden vill utöver tidigare framförda synpunkter avseende risk för förvanskning av kvarteret Trudhem, uppmärksamma stadsbyggnadsförvaltningen på en försämring i gestaltungsförslaget för den planerade byggnaden mot Österplan samt på en skulptur som finns på tingshusets gård.

I den antikvariska konsekvensbeskrivningen görs bedömningen att den föreslagna tillbyggnaden mot Storgatan inte medför någon förvanskning av tingshuset som helhet, eftersom tingshusets kulturhistoriska värde är minskat då den södra gaveln sedan tidigare är ombyggd. Gaveln bedöms utgöra en begränsad del av tingshuset med en liten exponering mot omgivningen. Därför gör stadsbyggnadsförvaltningen bedömningen att gaveln är lämplig att bygga mot. Sedan första granskningen har plankartan och planbeskrivning omarbetats för att förtydliga att tingshusets södra gavel inte omfattas av varsamhetsbestämmelser. Kulturnämnden anser att tillbyggnaden mot Storgatan riskerar att förvanska kvarteret Trudhem. Bedömningen är inte avhängig huruvida tingshusets södra gavel bedöms ha ett lägre kulturhistoriskt värde än resterande delar av byggnaden

Kulturnämnden framhåller även fortsatt att riksintresset inte är det enda lagrum som kommunen har att ta hänsyn till avseende kulturvärden. Kommunens möjligheter att skydda kulturvärden inom plan- och bygglagen, exempelvis genom kap 8 § 13, bör övervägas.

I den antikvariska konsekvensbeskrivningen (s 16) påtalades redan under första granskningen att ett tidigare förslag (april 2021) för nybyggnaden mot Österplan hade vissa kvaliteter som gått förlorade i det nya förslaget. Kvaliteterna var bland annat att husen hade drag av 1920-talsklassicism, tidig funktionalism och industriarkitektur från tidigt 1900-tal. Kulturnämnden anser att ovanstående synpunkter behöver tas i beaktande, då förändringen av förslaget kan innebära en påtaglig försämring av slutresultatet i det fall att detaljplanen godkänns.

Slutligen vill kulturnämnden uppmärksamma att det i anslutning till fontänen på gårdsytan finns en skulptur Carl-Oscar Avén. Skulpturen är inte upptagen i aktuellt planunderlag. Den omnämns dock i planbestämmelserna för gårdsmiljön i gällande detaljplan, där det står att ”trädgården med staket och konstverk med mera ska så långt det är möjligt behållas i ursprungligt skick”.

Vid ett genomförande av detaljplanen kommer gårdsytan framför tingshuset att minskas, och stora delar av stenmuren och smidesstaketet mot Österplan kommer att försvinna. Ytan för fontänen är i planförslaget försedd med prickmark och får inte bebyggas. Kulturnämnden förespråkar att fontänskulpturen bevaras och även fortsatt utgör en del av gårdsmiljöns gestaltning.

Kulturnämnden vidhåller sin bedömning avseende risk för förvanskning av kvarteret Trudhem och upprepar den synpunkt som angavs i samrådsskedet: den föreslagna byggnaden mot Storgatan bör utgå ur planförslaget med hänvisning till både höjd och placering mitt i den lägre bebyggelsen.

Kulturnämnden

Linda Eskilsson
Ordförande

Klara Eklund
Nämndsekreterare

Kulturnämnden

Datum:

Diarienummer:

2020-11-23

KTN-2020-00784

Plan- och byggnadsnämnden

Samrådsyttrande - detaljplan för kvarteret Trudhem (PBN 2017-000074)

Kulturnämnden har tagit del av rubricerade planförslag och vill anföra följande.

Kulturnämnden ser positivt på planförslagets bevarande och skydd av tingshusbyggnaden.

Kulturnämnden konstaterar att planarbetets höga ambitioner avseende tillkommande arkitektur väl tillvaratar planområdets värden och även anknyter på ett genomtänkt och varsamt men kontrasterande sätt mot 1800-talshuset vid Österplan. Här skapas en ny årsring i kvarterets utkant som inte kan bedömas som förvanskande.

Däremot bedömer kulturnämnden att den föreslagna byggnaden mot Storgatan inte under planarbetet har analyserats ur det kulturhistoriska och formmässiga sammanhang den placeras i, och inte heller har en konsekvensanalys gjorts ur perspektivet att kvarteret Trudhem är särskilt värdefullt i sin helhet. En ny byggnad med fyra våningar med den föreslagna placeringen torde utgöra en förvanskning av kvarteret Trudhem.

Kulturnämndens sammanfattande bedömning leder således till följande synpunkter på planförslaget:

- Den föreslagna byggnaden mot Storgatan bör utgå ur planförslaget med hänvisning till både höjd och placering mitt i den lägre bebyggelsen.
- Planförslaget bör, oavsett detta, kompletteras med en kulturhistorisk utredning och konsekvensanalys avseende tillkommande bebyggelse. En sådan bör beakta kvarteret Trudhem i sin helhet.

Kulturnämnden

Linda Eskilsson
OrdförandeSamuel Lundström
Nämndsekreterare

Kulturnämnden
Yttrande

Handläggare:
Helena Westin

Granskningsyttrande över detaljplan för del av kvarteret Trudhem

Detaljplanen var föremål för samråd under perioden 9 november – 21 december 2020. Kulturnämnden yttrade sig i samrådsskedet med en positiv bedömning av planförslagets bevarande och skydd av tingshusbyggnaden samt planarbetets höga ambitioner avseende tillkommande arkitektur mot Österplan. Däremot bedömdes att den föreslagna byggnaden mot Storgatan under planarbetet inte hade analyserats med det kulturhistoriska och formmässiga sammanhang den placeras i, och inte heller konsekvensanalyserats ur perspektivet att kvarteret Trudhem är särskilt värdefullt i sin helhet. En ny byggnad med fyra våningar med den föreslagna placeringen mot Storgatan torde utgöra en förvanskning av kvarteret Trudhem.

Nämnden ansåg därför att den föreslagna byggnaden mot Storgatan bör utgå ur planförslaget med hänvisning till både höjd och placering mitt i den betydligt lägre bebyggelsen och att planförslaget, oavsett detta, bör kompletteras med en kulturhistorisk utredning och konsekvensanalys avseende tillkommande bebyggelse.

I samrådsredogörelsen framgår att Länsstyrelsen i sitt yttrande befarar att planen medför skada på riksintresset för kulturmiljövården Uppsala stad och att ett flertal yttranden från både organisationer och privatpersoner särskilt kritiserar höjden på den föreslagna byggnaden mot Storgatan. Stadsbyggnadsförvaltningen svarar att ”den föreslagna byggrätten bidrar till områdets variation”.

Kulturnämnden konstaterar att en till granskningsskedet nyttillkommen antikvarisk konsekvensanalys har invändningar mot förslaget. Dock är analysens sammantagna bedömning att de föreslagna byggnaderna inte negativt påverkar riksintresset Uppsala stad. Kulturnämnden vill därför påtala att riksintresset inte är det enda lagrum som kommunen har att ta hänsyn till avseende kulturvärden och att det är anmärkningsvärt att en konsekvensanalys enbart gör en sammantagen bedömning av riksintressepåverkan. Kommunens möjligheter att skydda kulturvärden inom PBL, till exempel genom kap 8 § 13, bör övervägas.

Kulturnämnden vidhåller därför sin bedömning avseende risk för förvanskning av kvarteret Trudhem och upprepar den synpunkt som angavs i samrådsskedet: den föreslagna byggnaden mot Storgatan bör utgå ur planförslaget med hänvisning till både höjd och placering mitt i den lägre bebyggelsen.

Kulturnämnden

Linda Eskilsson
Ordförande

Klara Eklund
Nämndsekreterare